

LEERLIJN	
Titel	Thematische Leerlijn Fotografie en Muziek De thema's sluiten o.a. aan bij de Da Vinci methode
Ontwikkeld door	

ALGEMEEN	
Titel activiteit	Functies van muziek
Groep	Groep 4
Soort activiteit	Muziekles
Plaats	In de klas
Duur	2x 25 minuten
Leergebied	Kunstzinnige oriëntatie
Discipline	Muziek
Thema	Lang geleden
Omschrijving van de activiteit	Met deze activiteit onderzoeken leerlingen het ontstaan, het belang en de functie van muziek en welke emoties muziek kan oproepen. Ze maken kennis met (de functie van) verschillende soorten marsmuziek, leren het begrip 'in de maat lopen' en gaan zelf marcheren op muziek.
Plaats in de reeks	Dit is een muziekles die behoort bij het thema: 'Lang geleden'. Bij dit thema is ook een fotografees beschikbaar.
Leeropbrengst	<ul style="list-style-type: none"> - De leerling heeft enige kennis van de plaats van muziek in het leven van mensen van vroeger en nu. - De leerling kan actief luisteren naar muziek uit een breed muziek repertoire, aansluitend bij zijn belevingswereld en daarbuiten. - De leerling kan betekenis geven aan muziek uit verschillende tijden, stijlen en culturen. - De leerling herkent de betekenis van muziek in voor hem relevante jaarfeesten, situaties en emoties. - De leerling kan de maat en eenvoudige ritmische (begeleidings-)patronen uitvoeren. - De leerling kan kennismaken van betekenissen die anderen aan muziek geven, waaronder de componist en klasgenoten. - De leerling kan de gemaakte keuzes uit zijn muzikale ideeën en alternatieven toelichten.
Presentatie-mogelijkheid als afsluiting thema	Met de klas marcheren op muziek met denkbeeldige instrumenten en zelfgemaakte hoofddekseis.
Rolverdeling	De leerkracht geeft deze les

UITVOERING	LES
<p>Vorbereiding en benodigdheden</p>	<p>Zet klaar:</p> <ul style="list-style-type: none"> - de PowerPoint presentatie bij deze les (met speakers voor het geluid) - voor elke leerling een werkblad (zie onderaan de lesbrief) en kleurpotloden - voor elke leerling een vel papier - een fluitje - internetverbinding met YouTube
<p>Aandachtspunten & bijzonderheden</p>	<p>De beleving van muziek is voor iedereen anders. Daarom zullen niet alle leerlingen altijd dezelfde emoties bedenken bij de muziekstukken die ze horen. Wat de één spannend vindt klinken, klinkt voor een ander soms boos. Dit is niet erg. Het is belangrijker dat een leerling kan vertellen waarom het zo voelt en dat hij/zij weet dat er geen goed of fout antwoord is: elk gevoel is goed, want gevoel is persoonlijk.</p>
<p>Oriëntatie Waarom maken mensen muziek?</p>	<p>Voer klassikaal een oriënterend/filosofisch gesprek: We gaan vandaag het ontstaan en het belang van muziek bespreken.</p> <p>Luisteren de leerlingen graag naar muziek? Waarom? En wanneer? Maak samen met de leerlingen een woordenspin of mindmap rond de vraag: "Waarom maken en luisteren mensen muziek". Probeer hierbij zoveel mogelijk antwoorden uit de leerlingen te halen zonder zelf teveel in te vullen.</p> <p>Mogelijke antwoorden zijn: omdat het leuk is, om gevoelens over te brengen, om te dansen, om te troosten (bijv. bij een begrafenis), om te feesten (bijv. bij een bruiloft of een verjaardag), om een verhaal te vertellen (bijv. via een (protest)lied of muziektheater), als ontspanning of tijdverdrijf, om filmscènes te versterken (bijv. spannender te maken), om diensten te ondersteunen in een kerk of moskee, tijdens rituelen (bijv. een regendans of het hijsen van een vlag), om te herdenken (bijv. 4 mei), om een bepaalde cultuur uit te dragen, om het werk (op het land) te verlichten, om te marcheren (bijv. in het leger), om kleine kinderen aan te geven dat ze gaan slapen/eten, voor saamhorigheid in een groep, bij sport (bijv. om een voetbalteam aan te moedigen).</p> <p>Kunnen de leerlingen bij elk antwoord een voorbeeld geven? Of een kort stukje van een lied zingen dat erbij hoort?</p> <p>Hoe zou het zijn om nooit meer muziek te luisteren, te zingen of muziek te maken? Wat zou je het meeste missen?</p> <p>Hoe lang bestaat muziek al denk je? Waarom werd er heel vroeger muziek gemaakt?</p> <p>De eerste aanwijzingen van muziekinstrumenten, te weten rendiervoetkootjes en fluiten van dierenbotten, stammen uit het oudste stenen tijdperk (vanaf 600.000 voor Christus!). De conclusie van wetenschappers is dat muziek als tovermiddel werd gebruikt, als ritueel, waarbij er nauwelijks verschil was tussen gezongen woorden of het produceren van klanken met botten en stokken.</p> <p>Ook is het aannemelijk dat mensen in de steentijd muziek maakten om zichzelf te uiten, te communiceren en misschien wel gewoon omdat het leuk is. Dit is moeilijk te bewijzen, omdat er geen bronnen zijn, maar als je naar kleine kinderen/baby's kijkt, zie je dat die al heel jong en van nature ritmische bewegingen maken als ze vrolijk zijn of iets willen meedelen. Dat uit zich al snel in klappen van handen of bewegen met voeten en het maken van ritmische geluiden. Het duurt niet lang voor ze doorkrijgen dat je nog leukere geluiden kunt maken door op andere dingen te slaan, te tikken of op andere wijze voorwerpen te bewegen.</p>
<p>Onderzoeken Opdracht 1 Muziek en emotie</p>	<p>Muziek kan heel goed gevoelens van de luisteraar beïnvloeden: het kan je blij maken of juist verdrietig. Kunnen de leerlingen nog meer gevoelens noemen? (boos, bang, verliefd, jaloers, opgejaagd, bedroefd, hoopvol, enthousiast, kalm, waakzaam, verward, verveeld, nerveus, gelukkig, koel, dapper, onzeker, etc.)</p>

	<p>Kunnen de leerlingen situaties noemen waarin ze één van deze emoties duidelijk voelden? En hoe uitte zich dat?</p> <p>Geef elke leerling een werkblad en kleurpotloden. Laat één voor één een muziekfragment van de PowerPoint Presentatie pagina 2 horen. Laat de muziek doorlopen zolang als kinderen geconcentreerd luisteren. Laat de leerlingen een gezicht tekenen dat ze vinden passen bij het muziekfragment en bespreek dit na elk fragment.</p> <p>Er kunnen verschillende ideeën bestaan over welk gevoel bij een muziekstuk past. Dit is prima, er is geen goed of fout. Probeer de leerlingen uit te laten leggen waarom zij die emotie bij de muziek vinden passen.</p>
<p>Uitvoeren Opdracht 1 Functie van muziek</p>	<p>Vertel de leerlingen dat elk muziekfragment dat ze zojuist hebben gehoord, is gespeeld bij een bepaalde gebeurtenis: een feest, een begrafenis, een optocht en een actiefilm.</p> <p>Geef elke leerling een vel papier en laat hen in het midden een streep trekken van boven naar beneden en een streep van links naar rechts, zodat er vier vakken ontstaan en laat deze nummers van 1 t/m 4.</p> <p>Laat de leerlingen de vier muziekfragmenten nogmaals horen en geef de leerlingen bij elk muziekfragment de tijd om de gebeurtenis te tekenen (een feest, begrafenis, optocht of actiefilm). Ze mogen hun fantasie gebruiken; wat horen en zien ze? Wat gebeurt er precies? Kunnen ze er een kort verhaal bij vertellen? Zijn er overeenkomsten tussen de tekeningen van de leerlingen?</p> <p>Ook bij deze opdracht geldt dat er geen goed of fout is. Het is gebruikelijk dat er stemmige/droevige muziek op een begrafenis wordt gespeeld, maar dat hoeft natuurlijk niet.</p> <p>Muziekfragment 1: Adagio van Thomaso Albinoni Muziekfragment 2: Koning Voetbalmars van Willy Schootemeijer Muziekfragment 3: Mazal Tov traditionele Joodse bruiloftsmuziek Muziekfragment 4: Ride of the Valkeries van Richard Wagner (operamuziek dat is gebruikt in meerdere films)</p>
<p>Onderzoeken Opdracht 2 marsmuziek</p>	<p>Vertel de leerlingen dat we marsmuziek verder gaan onderzoeken. Weten de leerlingen wat marsmuziek is? En waarvoor marsmuziek wordt gebruikt? Marsmuziek is muziek om op te marcheren. Marcheren is georganiseerd/ritmisch lopen in een stoet. Dat kan een leger zijn, maar ook een fanfare tijdens een vrolijke optocht. Zijn er leerlingen die wel eens een marsoptocht hebben gezien?</p> <p>Laat het muziekfragment van PowerPoint Presentatie pagina 3 horen; herkennen de leerlingen de muziek? Bij welke gelegenheid wordt deze gespeeld? (Zie ginds komt de Stoomboot, tijdens de intocht van Sinterklaas)</p> <p>Vertel dat de marsmuziek lang geleden is ontstaan in het leger. Er waren toen nog geen legervoertuigen zoals tanks, helikopters en vliegtuigen, dus moesten de soldaten lange afstanden lopend afleggen. Hierbij werd marsmuziek gespeeld. Weet je waarom? Om grote legers bij elkaar te houden moesten de soldaten discipline aanleren. Hiervoor gebruikten de meest ontwikkelde staten een bijzondere vorm van training, genaamd 'dril'. Deze training kende maar één doel: het aanleren van ordelijk marcheren. Dankzij dril bleven eenheden op een voettocht bij elkaar en liepen ze allemaal hetzelfde tempo.</p> <p>De trom en de trompet werden gebruikt als signaalteken. Voor elk commando was een ander signaal. Voor de trom was een taak weggelegd op het strijdveld. De tamboer ging voor het aanvallende leger vooruit. Hij moest de soldaten inspireren en indruk maken op de vijand. Zolang de trom werd geslagen werd er</p>

	gevochten. Als de trom stil werd was het leger verslagen of de nacht gevallen. De trompet ging ook het strijdveld op en de trompetter stond de commandant terzijde.
Uitvoeren Opdracht 2 Marcheren!	<p>Over de trompetter Jan Klaassen zong Rob de Nijs in 1973 zijn bekende lied "Jan Klaassen was trompetter in het leger van de Prins". Laat via PowerPoint Presentatie pagina 4 een stukje van dit lied horen. Kunnen de leerlingen stand achter hun stoel op hun plaats marcheren? (Een mars bestaat altijd uit twee tellen in de maat, dus tel je telkens 1-2-1-2. Op 1 start je met je linkerbeen). Let op dat dit goed in de maat gebeurt (links-rechts-links-rechts); niet versnellen!</p> <p>Bekijk via YouTube een aantal marsen met de zoekterm: marching band. Zoek samen met de leerlingen marsmuziek uit om op te marcheren.</p> <p>Herkennen de leerlingen muziekinstrumenten uit de mars? Dan kunnen ze deze instrumenten uitbeelden terwijl ze twee aan twee in de maat lopen. Let op dat iedereen goed in de maat loopt (want elke mars heeft zijn eigen tempo, een dodenmars is langzamer dan een feestmars). Let ook op dat iedereen zijn voeten hoog genoeg optilt; in het leger of in een fanfare til je je voeten op ter hoogte van een colaflesje, dus niet slossen!</p> <p>Speel zelf voor commandant of laat een leerling commandant spelen: de commandant blaast op zijn/haar fluitje en geeft vervolgens een commando. Bijvoorbeeld: geeft acht! (sta recht op), voorwaarts mars! (start met marcheren) of halt! (stop met marcheren). De leerlingen moeten goed opletten, want alleen als de commandant eerst op het fluitje blaast dan telt het commando en anders niet!</p> <p>Maak er een spelletje van: als je een commando uitvoert terwijl er niet is gefloten, dan ben je af en moet je weer op je eigen plaats gaan zitten. Wie als laatste overblijft heeft gewonnen.</p> <p>Variatie: verzin nieuwe commando's en bijbehorende bewegingen. Gebruik deze commando's om in een vrolijke optocht door de school te marcheren. Maak mooie gekleurde hoeden om de optocht extra feestelijk te maken.</p>
Evaluëren Muziek	<p>Welke emotie was makkelijk te herkennen en te tekenen? Welke vonden de leerlingen moeilijker? Hoe komt dit?</p> <p>Wat kunnen de leerlingen vertellen over marsmuziek? Wat betekent 'in de maat lopen'? Is dat moeilijk? Hoe is het om commandant te spelen?</p>
Thema	<p>Vertel je opa of oma over de les, en vraag of muziek vroeger bij hen thuis belangrijk was. Wanneer luisterden ze naar muziek en waarom? Is dat anders dan bij jou thuis nu?</p>

Zie het werkblad hieronder:

